



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 514/2016-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. augusta 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s. r. o., Dobšinského 3119/12, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 MCdo 7/2015 zo 14. apríla 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED], odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. júla 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 MCdo 7/2015 zo 14. apríla 2016 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka, v právnom postavení navrhovateľky v 1. rade v konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 8 MCdo 7/2015, bola účastníčkou konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti rozsudku Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 350/2013 z 18. marca 2014 a medzitýmnmému rozsudku Okresného súdu Ružomberok (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 C 8/2013 z 24. mája 2013.

Po tom, čo generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie za podmienok uvedených v § 243e ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v spojení s § 243f ods. 1 písm. c) OSP na základe podnetu účastníkov konania „... proti medzitýmnmému rozsudku okresného súdu sp. zn. 2 C 8/2013 z 24. mája 2013 vo výroku, že základ nároku navrhovateľov v 1/ až 5/ rade voči odporcovi na náhradu škody titulom skutočnej škody nie je daný a proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 350/2013 z 18. marca 2014 vo výroku potvrdzujúcom medzitýmny rozsudok okresného súdu v uvedenom výroku, nakoľko týmito rozhodnutiami bol porušený zákon, vyžaduje to ochrana práv a právom chránených záujmov vedľajšieho účastníka konania a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami“, najvyšší súd napadnutým rozhodnutím generálnym prokurátorom podané mimoriadne dovolanie odmietol ako procesne neprípustné podľa § 243i ods. 2 OSP v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 a § 218 ods. 1 písm. c) OSP.

3. Sťažovateľka v úvode sťažnosti s poukazom na podrobne uvedené „nosné body“ odôvodnenia napadnutého rozhodnutia formuluje základné sťažnostné námietky, v zmysle ktorých „... je protiústavné, aby podľa právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej

republiky bolo mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora podané na podnet navrhovateľov procesne neprípustné aj v prípade, keď navrhovatelia nevyužili možnosť podať mimoriadny opravný prostriedok - dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 18.03.2014 sp. zn. 5 Co 350/2013, keďže tento bol pre nich vzhľadom na absenciu zákonnej prípustnosti v zmysle § 237 a § 238 OSP nedostupný. ...

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa nijako nevysporiadal, a teda ani neodôvodnil otázku zákonnej prípustnosti dovolania v zmysle § 237 a § 238 OSP. Najvyšší súd Slovenskej republiky interpretoval podanie dovolania ako absolútnu povinnosť navrhovateľov bez toho, aby skúmal, či boli splnené zákonné podmienky na podanie dovolania. Vychádzajúc z názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky by malo byť povinnosťou navrhovateľov podať mimoriadny opravný prostriedok - dovolanie vždy, a to aj vtedy, ak nie je splnená ani jedna podmienka prípustnosti dovolania. ...

Navrhovatelia nevyužili možnosť podať mimoriadny opravný prostriedok - dovolanie, nie pre ich pasivitu pri ochrane svojich práv tak, ako to nezmyselne uvádza najvyšší súd, ale preto, že dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 18.03.2014 sp. zn. 5 Co 350/2013 nebolo možné podať pre absenciu zákonnej prípustnosti (nejednalo sa o prípustnosť z dôvodu zmätočnosti v zmysle § 237, ani z dôvodov podľa § 238 OSP). Išlo o rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený medzitimný rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej, ktorého vada spočívala v nesprávnom právnom posúdení veci. ...

Navrhovatelia náležite chránili svoje práva všetkými dostupnými riadnymi aj mimoriadnymi opravnými prostriedkami, ktoré mali k dispozícii a ktoré boli potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Keďže dovolanie bolo pre nich nedostupné pre zákonnú neprípustnosť, využili na ochranu svojich práv ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky o ktorej Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol uznesením zo dňa 12.11.2014 č. k. I. ÚS 696/2014-24 tak, že ju odmietol, a to z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie a z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti. Dávame do pozornosti Ústavného súdu, že sťažnosť navrhovateľov zo dňa 08.07.2014 nebola odmietnutá pre neprípustnosť (§ 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde) z čoho vyplýva, že ústavný súd mal za to, že sťažovatelia vyčerpali opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré im zákon na ochranu ich základných práv

účinne poskytoval a na ktorých použitie boli sťažovatelia oprávnení podľa osobitných predpisov. ...

Najvyšší súd SR svojim rozhodnutím zo dňa 14.04.2016 poprel základný cieľ civilného procesu, keď sa vecou samou vôbec nezaoberal (hoci napadnutými rozsudkami bol podľa generálneho prokurátora porušený zákon) a neposkytol navrhovateľom súdnu ochranu (hoci si to ochrana ich práv a právom chránených záujmov vyžadovala a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami).

Zo strany najvyššieho súdu došlo k odopretiu poskytnutia súdnej ochrany navrhovateľom, keďže na procesnú prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka v občianskom súdnom konaní najvyšší súd nepoužil ústavne súladne interpretovanú platnú a účinnú právnu úpravu (t. j. ustanovenia § 243e a nasl. OSP).

V dôsledku nesprávneho posúdenia procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom SR na podnet účastníka (§ 243e a § 243f OSP sa v rozpore s právom na účinnú súdnu ochranu zabránilo sťažovateľovi v reálnom prístupe na súd a meritórnemu prerokovaniu veci sťažovateľa v konaní o mimoriadnom dovolaní.“

4. Sťažovateľka s ohľadom na uvedené zastáva názor, že najvyšší súd napadnutým rozhodnutím porušil jej ústavou, ako aj dohovorom zaručené práva (bod 1) tým, že ústavne nekonformne odmietol mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom pre neprípustnosť, hoci prípustné bolo.

V závere podanej sťažnosti preto žiada, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie v bode 1 uvedených práv napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, ktoré následne zruší, vec vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a sťažovateľke prizná úhradu trov konania.

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

6. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Za zjavne neopodstatnený možno považovať návrh vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného

práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnený návrh ide preto vtedy, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí návrhu na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 140/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

9. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani posúdenie jeho skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

10. Ústavný súd konštantne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti

odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

11. Judikatúra ústavného súdu zastáva stabilne názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytykaných v mimoriadnom dovolaní. Rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 ústavy), ako aj z hľadiska práva na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a práva na spravodlivý súdny proces v súlade s hodnotami zaručenými čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. PL. ÚS 57/99, II. ÚS 185/09, II. ÚS 280/2010).

12. Reštriktívne posudzovanie tohto mimoriadneho dovolania (bod 11) súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti. Rovnako súvisí s princípom rovnosti, keď intervenciou tretej osoby (generálneho prokurátora) sa *prima facie* narúša právna istota druhého účastníka spoliehajúceho sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie. S princípom rovnosti a bezrozpornosti právneho poriadku súvisí napríklad aj okolnosť, že v prípadoch dovolania podaného účastníkom konania je za dôvod neprípustnosti považovaný tiež finančný cenzus vyjadrený v § 238 ods. 5 OSP, kým v prípade mimoriadneho dovolania podávaného generálnym prokurátorom takýto finančný cenzus explicitne z právnej úpravy nevyplýva.

13. Ústavný súd ďalej poznamenáva, že aj z početnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) možno vyvodiť kritický postoj ESLP k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku, alebo nie a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie. V zmysle judikatúry ESLP

je však prípustné zasiahnuť do nastolenej právnej istoty právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho súdu vtedy, ak v konaní došlo k zásadnej vade alebo závažnému excesu, ktorý je potrebné napraviť, ak sú tu mimoriadne okolnosti prípadu, pričom však podľa judikatúry ESĽP za takúto vadu alebo exces však nemožno považovať skutočnosť, že na predmet konania existujú dva rozličné názory, pretože právna istota v sebe zahŕňa požiadavku rešpektovania princípu *res iudicata*, ktorej prejavom je nezmeniteľnosť rozhodnutia. Uplatňovanie tohto princípu je zdôraznené zásadou, že žiadna zo strán nie je oprávnená žiadať o preskúmanie konečného a záväzného rozhodnutia len z toho dôvodu, aby dosiahla znovuotvorenie prípadu a jeho nové skúmanie, pretože takýto mimoriadny opravný prostriedok by *de facto* mal charakter odvolania. Zrušené môžu byť iba na účely nápravy fundamentálnych chýb (pozri Ryabykh proti Rusku z 3. 12. 2003, sťažnosť č. 52854/99, bod 52). V tejto súvislosti tiež ESĽP už judikoval, že nesúhlas s právnym posúdením prípadu odvolacím súdom nie je sám osebe mimoriadnou okolnosťou odôvodňujúcou zrušenie právoplatného rozhodnutia (pozri Kot proti Rusku z 18. 1. 2007, sťažnosť č. 20887/03, bod 29).

14. Ústavný súd už vo veci sp. zn. III. ÚS 357/2013 uviedol, že «v súvislosti s aplikáciou predmetných ustanovení OSP a ich ústavne konformným výkladom (§ 243e a nasl. OSP, pozn.), majú na pamäti judikatúru ESĽP, dospel k záveru, že pokiaľ zákonodarca odvádza prípustnosť mimoriadneho dovolania z porušenia zákona s odkazom na ustanovenie § 243f OSP, kde bližšie konkretizuje možné dôvody, medzi ktoré zaradil aj nesprávne právne posúdenie veci, tak potom v prípade podania mimoriadneho dovolania práve z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia je potrebné pod porušením zákona rozumieť také porušenie procesného práva zákona, ktoré v konečnom dôsledku znamená zároveň aj nesprávne právne posúdenie (či už hmotnoprávneho, alebo prípadne procesného charakteru). K takémuto interpretačnému záveru dospel ústavný súd v spojitosti s kumulatívnym predpokladom prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktorý stanovuje podmienku, ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. V opačnom prípade ak by nesprávne právne posúdenie bolo spájané výlučne s porušením hmotnoprávnych ustanovení zákona (ktoréhokoľvek), tak by *de facto* v takmer každom prípade bolo možné napadnúť právoplatne rozhodnutú vec týmto

mimoriadnym opravným prostriedkom, čím by sa tento mimoriadny opravný prostriedok dostal na úroveň „ďalšieho“ odvolania a bolo by len na svojvôli generálneho prokurátora, do ktorej právoplatne skončenej veci zasiahne podaním mimoriadneho dovolania s odvolaním sa na nesprávne právne posúdenie veci. Takýto výklad dotknutých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku by vo svojich dôsledkoch znamenal porušenie minimálne základného práva na súdnu ochranu jedného z účastníkov konania, rovnosti účastníkov konania, zásady nezmeniteľnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, a to treťou stranou, odlišnou od účastníkov konania, ktorá nepatrí do súdnej moci, čo opodstatnene vyvoláva otázky, či ide o prípustné legitímne zasahovanie do nezávislosti súdov a súdnej moci ako takej. Ústavný súd na tomto mieste opätovne poukazuje na už citovanú judikatúru ESLP, z ktorej vyplýva, že samotná okolnosť (možnosť) existencie dvoch rôznych právnych názorov na vec nie je dostatočným dôvodom opätovného rozhodovania vo veci.».

15. Judikatúra ústavného súdu i súdov všeobecných sa v otázke prípustnosti mimoriadneho dovolania podávaného generálnym prokurátorom plynutím času menila, a to predovšetkým pod vplyvom judikatúry ESLP. Zmenu možno vyjadriť trendom reštriktívnejšieho prístupu súdnych orgánov k oprávneniu generálneho prokurátora podávať mimoriadne dovolanie. Okrem už uvedeného ESLP opakovane potvrdil, že pripúšťa určité zásahy do konečných súdnych rozhodnutí ako výnimku zo zásady právnej istoty a zo zásady *res iudicata*, ak je takýto zásah odôvodnený potrebou nápravy extrémnej chyby. „(...) Mimoriadny prieskum sa nesmie uplatňovať ako zastreté odvolanie (*appeal in disguise*) a samotná možnosť existencie dvoch právnych názorov na predmet konania nie je dôvodom pre opätovné posúdenie veci. Odkloniť sa od tohto princípu je možné iba tam, kde je to nevyhnutné z dôvodu okolností podstatného a závažného významu.“ (Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z 23. 7. 2009, bod 33). «(...) Dohovor zásadne umožňuje „znovuotvorenie“ právoplatne rozhodnutých konaní v prípade, ak vyjdú najavo nové skutočnosti. Akokoľvek, preskúmanie rozhodnutia by sa malo uplatniť za účelom nápravy hrubých (veľkých) pochybení súdu(...), a nie iba ako inštitút predstavujúci vo svojej podstate odvolanie.» (Bulgakova proti Rusku, rozsudok z 18. 1. 2007, bod 34). Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. 6. 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a. s., PSMA, s. r. o., a COMPCAR, s. r. o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní

a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania. Na viaceré tieto rozhodnutia EŠLP poukazuje tiež napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu.

16. Ústavný súd 18. marca 2015 pod sp. zn. PLz. 3/2015 prijal zjednocujúce stanovisko, ktorého právna veta znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

17. Následne aj najvyšší súd (jeho občianskoprávne a obchodnoprávne kolégia) prijal 20. októbra 2015 zovšeobecňujúce stanovisko: „*Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.*“ Týmto stanoviskom sa revidovali prijaté závery vyjadrené v predchádzajúcom období (R 36/2008).

18. Nosné dôvody uvádzané v napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu (na základe ktorého bolo odmietnuté mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom, pozn.) spočívajú v názore najvyššieho súdu o neprípustnosti mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom v zmysle dikcie ustanovenia § 243e ods. 1 OSP z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 350/2013 z 18. marca 2014, ako i medzitýmnym rozsudkom okresného súdu podľa § 243f ods. 1 písm. c) OSP sp. zn. 2 C 8/2013 z 24. mája 2013.

V okolnostiach napadnutého rozhodnutia najvyšší súd, rozvíjajúc jeho právny záver o neprípustnosti mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom, pomerne podrobne argumentujúc skoršou nejednotnou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu v otázke procesnej prípustnosti generálnym prokurátorom podaného mimoriadneho dovolania a poukazujúc na rozhodovaciu prax ESĽP a zjednocujúce stanovisko ústavného súdu k tejto otázke (stanovisko pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. 3/2015 z 18. marca 2015, pozn.), uvádza:

«Judikatúra najvyššieho súdu, vrátane ním prijatých stanovísk na zjednotenie rozhodovania, nemôže byť bez vývoja. Aj pri nezmenenej právnej úprave bola nielen doplňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená. So zreteľom na význam judikatúry najvyššieho súdu predpisuje platná právna úprava pre najvyšší súd osobitné a záväzné pravidlá prijímania rozhodnutí a stanovísk vtedy, keď má dôjsť k prekonaniu doterajšej judikatúry. Účel, význam a výnimočná právna váha stanoviska kolégia najvyššieho súdu publikovaného v Zbierke predurčujú, že ho nemožno zmeniť (bežným) rozhodnutím senátu najvyššieho súdu, ale iba novým stanoviskom kolégia najvyššieho súdu.

Občianskoprávne kolégium a obchodnoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na spoločnom rokovaní 20. októbra 2015 dospeli k názoru, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré nie sú súladné s rozhodnutiami ESĽP týkajúcimi sa mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, ani so zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu PLz. 3/2015. Teda že toto stanovisko je prekonané predovšetkým v dôsledku odlišného náhľadu na procesnú povinnosť nespokojného účastníka využiť všetky dostupné riadne a mimoriadne opravné prostriedky .

Na tomto zasadnutí prijali k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j OSP stanovisko, ktorého právna veta znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolané riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

Z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktoré upravujú riadne a mimoriadne opravné prostriedky je zrejmá zásada, že je na účastníkovi, ktorý je nespokojný s konaním

alebo rozhodovaním súdu, aby sám, z vlastnej iniciatívy, svojimi procesnými úkonmi a v logickom slede zohľadňujúcim stav, do ktorého sa konanie dostalo, využil postupne všetky procesné prostriedky nápravy (opravné prostriedky), ktoré mu Občiansky súdny poriadok poskytuje.

Pravidlo postupného vyčerpania opravných prostriedkov, a to aj v prípade pochybností o účinnosti opravného prostriedku, vyžaduje využiť všetky opravné prostriedky, o ktorých sa dá predpokladať, že povedú k dosiahnutiu nápravy rozhodnutia súdu. V súlade s tým je na účastníkovi konania, aby - až po najvyššiu úroveň - využil možnosť podať všetky dostupné opravné prostriedky, ktoré sú čo i len potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. To sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na prípady, v ktorých súd mohol (alebo bol povinný) konať aj bez návrhu účastníka. Osobný názor účastníka konania na (ne)účinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, prináleží *ex officio* súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku. Požiadavka vyčerpania adekvátneho opravného prostriedku pritom nie je splnená už tým, že konanie o určitom opravnom prostriedku („hierarchicky nižšom“) začalo, avšak ešte neskončilo.

Vzhľadom na uvedené je opodstatnené konštatovanie, že mimoriadne dovolanie podané na podnet účastníka konania (teda nie mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom vo veciach uvedených v § 35 ods. 1, 2 OSP a tiež nie mimoriadne dovolanie podané na podnet osoby odlišnej od účastníka konania) nemožno považovať za procesné prípustné, ak účastník konania bol pasívny v tom zmysle, že sa nepokúsil využiť možnosť podať riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli v jeho dispozícii.

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mali navrhovatelia možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by náležite chránili svoje práva a konali dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Navrhovatelia nepodali dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 18. marca 2014 sp. zn. 5Co 350/2013. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že nevyužili dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mali k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotných navrhovateľov pri včasnej ochrane ich práv je procesné neprípustná dodatočná

aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podaného na podnet navrhovateľov.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako neprípustné (§ 243i ods. 2 OSP v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 OSP a § 218 ods. 1 písm. c/ OSP).»

19. Otázka posúdenia prípustnosti mimoriadneho dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02). Podľa názoru ústavného súdu v bode 18 uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny.

V citovaných častiach odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyšší súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo treba považovať mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora za neprípustné, a preto ho ústavný súd považuje i z hľadiska ústavných aspektov za dostačujúce a ústavne relevantné.

20. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, mohol by v zmysle citovanej judikatúry nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 303/06), čo však, ako už bolo uvedené, v okolnostiach prípadu ústavný súd nezistil a sťažovateľka neuviedla žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by bolo možné usudzovať, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je postihnuté takými nedostatkami, ktoré by odôvodňovali záver o jeho

zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a v konečnom dôsledku o porušení označených práv sťažovateľky.

21. Na základe uvedeného, ako aj so zreteľom na argumentáciu sťažovateľky v sťažnosti ústavný súd konštatuje, že v danom prípade nemožno prijať záver o vecnej súvislosti medzi napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a označeným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, reálnosť ktorých by ústavný súd mohol posúdiť až po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

22. Vzhľadom na uvedené ústavný súd v tejto časti v zmysle dikcie ustanovenia § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, že sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

23. V kontexte sťažnostnej námietky sťažovateľky týkajúcej sa nesprávneho posúdenia procesnej prípustnosti generálnym prokurátorom podaného mimoriadneho dovolania zo strany najvyššieho súdu ústavný súd v závere s poukazom na sťažovateľkou signalizované rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 696/2014 z 12. novembra 2014 nad rámec uvedeného poznamenáva, že ústavný súd sa okrem iného v rámci svojho zmieneného rozhodnutia rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 350/2013 z 18. marca 2014 v rozsahu sťažnostným námietok už zaoberal a na rozdiel od najvyššieho súdu, ktorý sa rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co 350/2013 z 18. marca 2014 v dôsledku generálnym prokurátorom podaného mimoriadneho dovolania odmietol z procesných dôvodov zaoberať, ústavný súd nezistil jeho vecnoprávnu rozpornosť a ústavnú sťažnosť v časti namietajúcej porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (quazimeritórne rozhodnutie).

V tomto ohľade rozsudok krajského súdu sp. zn. 5 Co 350/2013 z 18. marca 2014 tvorí pre ďalší jeho prípadný budúci vecný prieskum zo strany ústavného súdu prekážku veci rozhodnutej (res iudicata).

24. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2016